

Рецензия

за представения труд на

доц. д-р Вержиния Тодорова Маркарова

във връзка с конкурс за „**професор**“ по „Текстил – композиция“,

в област на висше образование 8. Изкуство,

Професионално направление 8.2 Изобразително изкуство

от проф. д-р Бисера Вълева, СУ

1. Данни за конкурса:

В конкурса за заемане на академичната длъжност „**професор**“ в професионално направление 8.2 Изобразително изкуство, област на висшето образование 8. Изкуство участва един кандидат – доц. д-р Вержиния Тодорова Маркарова. Конкурсът е обявен за нуждите на Катедра „Текстил - изкуство и дизайн“ при Факултет за приложни изкуства на Национална художествена академия, гр. София. Обявата е публикувана в ДВ, бр. 7 от 24. 01.2023г. Със заповед на Ректора на НХА е назначено Научно жури. На първото заседание на журито, състояло се на 01.06.2023г., са спазени нормативните предписания за неприсъствено участие в заседанието и са избрани рецензенти, както и членове на журито, които да изготвят становища. Процедурата на конкурса до настоящия момент напълно съответства на изискванията на държавните и университетски нормативни документи относно заемането на академични длъжности.

2. Данни за кандидата:

Кандидатката е редовен преподавател - доцент по текстил във Факултета по приложни изкуства^[1] на НХА. Доц. д-р Вержиния Маркарова завършва специалност „Традиционна китайска живопис“ при проф. Тонг Джонг Тао и Института за съвременен текстил „Върбанов“ в Ханджоу, Китай, през 1993г. Член е на СБХ от 1995г, секция „Текстил“. От 1999г. и на Европейската текстилна мрежа – ETN. От 2020г. е член на Контролния съвет на НХА, а от следващата година (2021г.) и член на

Галерийния съвет на НХА. През 2008г. защитава дисертация на тема: *Използването на традиционни текстилни умения и нови изразни средства в модерното текстилно изкуство*. Творческите ѝ търсения в областта на текстилното изкуство коцентрират усилията ѝ и пластичната философия на активно работещ художник в граничната област на традиционни и съвременни художествени средства, подчинени на крайната визия на произведението и на неговото смислово послание.

Авторката има достатъчно дълга педагогическа дейност. Две години след дипломирането си тя постъпва като хоноруван преподавател в НБУ (периода 1995 – 2002г.). От 2005 г. до 2009г. Вержиния Маркарова е хоноруван преподавател в Катедра „Текстил – изкуство и дизайн“ на НХА. От 2011г. е редовен преподавател в Катедра „Текстил – изкуство и дизайн“. През 2016г. тя вече е доцент в същата Катедра. А от 2018г. е ръководител на Катедра „Текстил – изкуство и дизайн“ във ФПИ на НХА. Доц. д-р Вержиния Маркарова има участия с лекции на различни конференции, на симпозиуми на ETN, както и в университети в Китай.

Впечатлява творческата биография на доц. д-р Вержиния Маркарова. Тя е автор на запомнящи се самостоятелни изложби. Такава е експозицията от 2022г. – „Коледно настроение: ЦВЯТ – СВЕТЛИНА – СЯНКА“, изложбена зала на НХА, бул. „Г. М. Димитров“ №100, а също така и самостоятелната ѝ изложба „Безмълвни чувства“ в галерия „Финес“, София, през 2017г.

Активно е артистичното присъствие на авторката в множество регионални, национални изложби и проекти, като има и участия в художествени и научни форуми у нас и в чужбина. Прави впечатление нейната активност през 2022г. Тогава тя участва в: Съвместна пространствена изложба на текстилни творби, представена в прогресия от взаимосвързани външни и вътрешни пространства, на студенти и преподаватели от Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“ и специалност „Текстил – изкуство и дизайн“, НХА. Събитието е част от програмата на „ГРАДСКИ НИШКИ“ – ФЕСТИВАЛ, който се организира от Аморфа Академия, Варна; изложба „21“ на секция „Текстил“ към СБХ, изложбени зали „Шипка №6“, София; Изложба на преподаватели и студенти от специалност „Текстил – изкуство и дизайн“ в ХГ, Добрич; Изложба посветена на 3-ти март – Национален празник на Република България, на 125 годишнината на НХА и 60 годишнината от откриването на Българския културен

институт в Берлин; продължава активността ѝ през 2021г. – „Преподавателите“, изложба, посветена на 122 години „Текстил“ в НХА от началото до днес (1898 – 2020) и 60 години от създаването на специалността в съвременния ѝ вид, галерия „Академия“; Куратор и участник е в изложбата „Изкуство и дизайн“ на преподаватели и студенти от специалността в Център за съвременно изкуство и библиотека, Бургас; през 2020г.: „Преплетени нишки“, българо-унгарска текстилна изложба, “B44 Gallery”, Будапеща, Унгария; „Текстильт – артистичен и авангарден“, НГ „Квадрат 500“, София; 2019г. - „Армения и България – цветове и форми“, „Арт галерия НДК“, София, Археологически музей – Варна; Изложба на преподаватели и студенти от специалност „Текстил – изкуство и дизайн“ в галерия „Нова“ към НХГ „Димитър Добрович“, Сливен; „Мини текстил II“, изложба на секция „Текстил“ към СБХ с международно участие, галерия „София Прес“, София; 2018г. – „Традиция – Новаторство – Индивидуалност“ – съвместна изложба на преподаватели и студенти от специалност „Текстил – изкуство и дизайн“, НХА и Академията за изящни изкуства – Варшава в БКИ, Варшава; „Second life-III“, изложба на секция „Текстил“, СБХ, ГХГ „Петко Задгорски“, Бургас; 2017г. – Съвместна изложба „Културни следи на китайското и българското нишково изкуство“ в град Ханджоу, Китай; 2017г. – Изложба на секция „Текстил“, СБХ – „Посоки“, художествена галерия „Петко Задгорски“, Бургас; „120 години НХА – Преподавателите“ – СБХ, София; „Мини текстил“, изложба, организирана от секция „Текстил“ към СБХ галерия „София Прес“, София.

Като резултат от целенасочената си творческа дейност, доц. д-р Вержиния Маркарова е носител на различни национални и международни награди. През 2006г. авторката получава две награди - Награда за най-добро представяне в изложба „Арт колаж“ от Дружеството на пловдивските художници; Награда за принос в развитието на изкуството на колажа от Община Пловдив; 1993г. – Награда-стипендия „Ин Фонг“, Сингапур; 1992г. – Годишната награда на Джъдзианската Художествена Академия, Ханджоу, Китай; 1987г. – Стипендия от Министерство на културата, за продължение на обучение в Китай.

Нейни творби са притежание на Музея У Хан, на Джъдзианската художествена академия, Ханджоу, Китай, на Института за съвременно текстилно изкуство „Върбанов“, Ханджоу, Китай, НХГ, СГХГ, ХГ Добрич, на Централния музей на

текстила, Лодз, Полша, както и в частни колекции у нас и в Австралия, Америка, Англия, Германия, Испания, Китай, Мексико, Франция, Швейцария.

В приложените справки към хабилитационния труд се съдържат информацията и доказателствен материал за реализираните от доц. Маркарова изложби, проекти, както и множество уъркшоупи със студенти, публикации, участия в конференции и др.

3. Описание на хабилитационния труд:

Представеният за рецензия труд на доц. д-р Вержиния Маркарова се състои от теоретично изследване, обвързано с основната визуална част, обемна текстилна инсталация, малки пространствени текстилни форми и текстилни миниатюри в рамки. В портфолиото авторката е включила и творби извън хабилитационния труд, които са с различни размери и емоционално внушение.

Текстилната инсталация „Колони“, състояща се от единадесет обекта, е създадена по думите на художничката в „периода между вируса и войната“. Прозрачните висящи клони с цветови акценти структурират пространството и емоционално начленяват възприятието. Ефимерността на обемите и регулираният ефект на светлината и сянката умело е постигнат от обмислената и целенасочена употреба на материала – нишката. Доц. д-р Вирджиния Маркарова успява да съвмести лаконичността характерна за източната визия с драматичността във възприятията на европейския космополит. Авторката овеществява концентрираното усещане за нестабилност, за съмнение, за изгубени стойности, без да разчита на наратива, а по-скоро на обобщението и символното послание. Осветени различно, с различни приглушени цветови акценти, обектите от инсталацията изграждат общо пространство, където зрителят е едновременно наблюдаващ и активно участващ в съпреживяването. По думите на художничката, единственият начин нишките да бъдат материализирани е чрез частиците светлина или „звезден прах“ уловен от въздуха.

Тези колони–примки–убежища изразяват тревогата и персоналните съмнения на художник–зрител, овеществяват неотменната връзка между външно наложените катаклизми и неизбежните вътрешни трусове.

Тук бих цитирала Роджър Фрай, който казва, че „колкото повече цветът се интегрира в цялостния пластичен изказ, принципите, обуславящи неговата

въздействена сила върху въображението, изискват все по-целенасочено и съзнателно изследване“. И тук, благодарение на наслагването на структурите, цветът в инсталацията на Вирджиния Маркарова не е декоративно украсителен, каквото е очакването за него употребен в текстилното изкуство, не е сложно живописен, а е съществено смислен акцент в общото въздействие на композицията. Допълнително пречупен през структурата на мрежата елементът „всевиждащото око“, особено любим на К. Малевич, превръща формалната структура в персонално преживяване на сложна и драматична съвременна ситуация. Прозирането на цветовете акценти, насложените крехки структури увеличават степента на съавторство на зрителя, който неминуемо е провокиран да надгради личния си визуален и емоционален опит инспириран от инсталацията.

Серията от меки скулптури – малки форми, на пръв поглед борави с идентична като при инсталацията техника, но без взаимоприпокриване и проникване на различните структури. Така формалното и смислово послание изцяло се променя, като се основава на „особено“ смесване от природни форми и поп култура. Авторката отстоява създението за характерните черти в работите на съвременния художник – визуален артист като творческо и динамично преосмисляне на действителността, като конгломерат от натура, социални отношения и натрупани културни слоеве.

Тези, наречени от нея, меки скулптурни форми (различни, обаче, от поп-арт определението на Клас Олденбург) съществено променят възприемането си с концептуализирането на взаимоотношенията им с пространството. Те могат не само теоретично да променят формата си, но и да прекомпозират цветовете отношения помежду си, което пък променя общия краен визуален резултат.

Много близки като въздействие са текстилните миниатюри в рамка. Еднаквият модул от рамка 25см x 25см x 6 см, не само не унифицира образността, а създава своеобразен наратив, в който всяко прегрупиране на цикъла преформулира смисловото послание. Този визуален принцип е близък до създението на Ю. Лотман за вариативността на смисловите пространства, които пораждаат нов смисъл свързан с персоналното съзнание на автор и зрител. За обобщението на емоциите и формите безспорно роля има изключително трудоемката техника на преплетената нишка, която

не фокусира усещането върху процеса на реализация, а върху същността на художественото произведение, върху всички негови емоционални пластове.

Към основния си хабилитационен труд, доц. д-р Вержиния Маркарова е представила и други, извънхабилитационни работи. Такъв е цикълът „Морски свят I и II“ от 2019 г., състоящ се от групи от по три обекта, “Sentinels” от 2016 година, композиция от шест обекта с вариращи размери, както инсталации и кавалетни картини на принципа на текстилния колаж и печат. Особено интересни са „Стражите“, в които са наслагват характеристики на познати обекти, като шапките от меча кожа на английските гвардейци, с метафората на *стражите на светлината*. Обектите във визуален аспект разчитат на контрастен цветови принцип (червено – синьо), както и на ахроматичен контраст (основна форма – детайли). За всички представени работи от доц. д-р Верджиния Маркарова мога да отново по-свободно да перифразирам Лотман, според когото различните произведения (в случая на авторката) заедно образуват своеобразен пласт на сложни вътрешни послания, на емоции провокирани от техниката.

Към хабилитационния си труд доц. д-р Вирджиния Маркарова е включила кратка текстова част с акцент върху техниката, по-точно върху приложението ѝ – от утилитарна до артистична. Авторката отделя специално внимание на Международното биенале по текстил в Лозана от 1962 до 1995 г., в което достатъчно известни автори, не само в областта на текстила, използват текстилни елементи и нишки, с което концептуализират произведенията си. Според Вирджиния Маркарова *текстилното изкуство се базира не на целите повърхности във формата на фактура, филц, вълна, плат и други, а на основния елемент – нишката;... кооперирането между материала и структурата, е това което води до нови форми. А тяхното изпълнение е направлявано от силата на художника, от фундаменталната идея, която може да бъде разбрана не само като текстилно изкуство, а и като концептуално.*

4. Приноси на хабилитационния труд:

Напълно логични и убедителни са приносите в аспектите им на приложно-практични и художествено-теоретични, които доц. д-р Вержиния Маркарова е открила:

– Направен е задълбочен исторически анализ на основните текстилни техники, използвани при създаване на хабилитационните творби. Авторката подчертава това проучване на техниката, развитието и запазването ѝ до наши дни, като творческо изразно средство в епохата на постмодернизма.

– В реализацията на обемната инсталация от единадесет текстилни обекта – колони, са показани художествените постижения на В. Маркарова и нейният творчески принос в развитието на съвременното българско текстилно изкуство.

- Приносно е определението и отстояването на ролята на нишката като скулптурен материал и демонстрирането на възможностите му, като основен за създаване на разпознаваем и оригинален авторски почерк чрез художествена форма ситуирана между текстила и скулптурата.

–Приносен характер имат серията от миниатюри в рамка, които разширяват възможностите на материала и демонстрират нивото на опитност на авторката при създаването на скулптурни форми от преплетени нишки затворени в рамки. Изборът на меките материали, макар и капризни, позволява създаването на деликатни пространствени форми.

Творческата активност и ангажираност на доц. д-р В. Маркарова е отбелязана чрез цитирания в текстове на наши и чужди автори, като например: 2023 Пъдева, М. Рецензия за самостоятелната изложба на В. Маркарова „Коледно настроение: ЦВЯТ – СВЕТЛИНА – СЯНКА“, издание на СБХ, бр. 1/2023, Инфо СБХ ISSN 1313-9622, стр. 57; 2023 Минкова, Г. „Ню ейдж спиритуализъм и български фолклор – резиденцията на италианската авторка Милания Тома“, Електронно издание на НХА „Изкуство и Критика“, том 4 , бр. 1, 2023, ISSN 2738-7275; 2022 Минкова, В. Цветознание. Електронен учебник. НХА, 2022, ISBN 978-954-2988-69-4, стр. 46; 2022 Стоилкова, Д. „Структура и цвят в дизайна на текстил и повърхности: от нано-структури до макро-структури“. Сп. „Текстил и облекло“, бр. 4/2022 г. LXX от 1949 г. ISSN 1310-912X (Print); ISSN 2603-302X (Online), (www.bgtextilepublisher.org) през 2022 г. Агенция Компас ООД; 2020 MOLNÁR Eszter, Преплетени влакна, издание за българско-унгарска текстилна изложба, 2020, PAUKER Nyomdaipari Kft. Felelős vezető: VÉRTES GÁBOR Printing house, ISBN 978-963-88324-7-4, стр. 9, 12, 15, 21, 62, 84, 86, 87; 2020 Димитрова, Л., „Постмодерни тенденции в българското текстилно изкуство“, университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2020, ISBN 978-954-07-5034-7, стр.

75, 90, 92, 95, 107, 108, 119, 134, 148, 153, 251-257, 291, 305, 357; 2019 Николова, Е. „Текстилът като пресечна точка на изкуството и дизайна с бизнеса“. Сп. „Полиграфия“, бр. 6, 2019 година XL. III издание от 1949 г., Попринт ЕАД, ISSN 0204–9953 © polygrafia/Sofia, стр. 37-40; което прави нейните произведения популярни в професионална среда.

5. Преподавателска работа:

Доц. д-р Вержиния Маркарова преподава в областта на текстила и текстилната композиция (интерпретативно творческо мислене) в Катедра „Текстил – изкуство и дизайн“. Художествената и преподавателската ѝ активност (въз основа на творческата биография и справките за конкурса) е насочена към формиране на трайни и стойностни визуално-пластични интереси у студентите - от областта на класическите техники към оригинални съвременни интерпретации, формиращи личен почерк и позиция у бъдещите визуални артисти.

Тя е ръководител, участник и куратор в редица симпозиуми, майсторски класове и открити уроци у нас, в Европа и Китай.

6. Заключение:

Смятам, че представеният хабилитационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за неговото приложение и на Правилника за развитие на академичния състав на НХА. Кандидатката има необходимия брой точки от показателите на НАЦИД за заемане на длъжността.

В заключение, предлагам на уважаемите членове на научното жури да изберат доц. д-р Вержиния Тодорова Маркарова на академичната длъжност „професор“ по текстил – композиция, научна област 8.Изкуство, 8.2 Изобразително изкуство, в НХА.

проф. д-р Бисера Вълева

29.07.2023г.

София